

natuurrechtelijke tot een *historische* categorie geworden. Want gelijk ik in mijn *Wijsbegeerte der Wetsidee* bij de behandeling van de algemene theorie der wetskringen heb aangetoond, is de macht of beheersing het kernmoment in de modale structuur van het historisch aspect der werkelijkheid.

Dat het soevereiniteitsbegrip in de nieuwe leer nog slechts als een historische categorie kon worden aanvaard, wordt ook door JELLINEK geconstateerd, die hieruit, in afwijking van GIERKE en op het voetspoor van GERBER en LABAND reeds de conclusie trok, dat het geen wezensmerk van iedere staat kan zijn, maar dat ook het bestaan van niet-sovereine staten, bv. de lid-staten van een statenbond en zgn. vazal-staten, moet worden toegegeven⁵⁰). JELLINEK wil in navolging van GERBER aan het begrip soevereiniteit nog slechts een formeel en negatief karakter toekennen, nl. dat het de negatie van iedere onderschikking aan of beperking van de staatsmacht door een andere macht betekent. Over de positieve inhoud van de staatsmacht zelve en de daarmee verbonden afzonderlijke bevoegdheden praejudicieert echter volgens hem het soevereiniteitsbegrip niets. Soevereiniteit is niet de staatsmacht zelve, maar slechts een bepaalde eigenschap daarvan⁵¹).

Zodra het soevereiniteitsbegrip echter uit de natuurrechtelijke sfeer in de historische machtssfeer werd overgeplant, werd weer het probleem geboren, waarvoor de leer der staatssovereiniteit geen bevredigende oplossing had te bieden, nl. de verhouding van de soevereine staatsmacht tot het recht. GIERKE, die in zijn organische staatsleer juist de grondslagen meende te hebben gelegd voor een opvatting van het *ius publicum* als een *volwaardig*, op wederkerigheid van rechten en plichten gebaseerd „recht” en die zich met geestdrift achter v. BÄHR's pleidooi voor de rechtsstaat met een geregelde administratieve rechtspraak had gesteld, verwarde zich in een probleemstelling, waaruit geen gezonde en wetenschappelijk aanvaardbare oplossing kon geboren worden. „Staatsleben und Rechtsleben,” zo schreef hij in zijn *Die Grundbegriffe des Staatsrechts*, „sind zwei selbständige und specifisch verschiedene Seiten des Gemeinlebens. Jenes manifestirt sich in der machtvollen Durchführung gewollter Gemein Zwecke und kulminirt in der politischen That, dieses offenbart sich in der Absteckung von Handlungssphären für die von ihm gebundenen Willen und gipfelt im rechtlichen Erkennen („für Recht erkennen”)”⁵²).

⁵⁰) *Allgemeine Staatslehre* S. 487.

⁵¹) Deze opvatting werd het eerst door GERBER in zijn *Grundzüge eines Systems des deutschen Staatsrechts* (3e Aufl. 1880) S. 22. verdedigd. In de uitdrukkingen, vorstensovereiniteit, volkssovereiniteit, „National-souveränität” zag hij slechts leuzen van bepaalde politieke stromingen. Ook KELSEN spreekt herhaaldelijk over het „politiek misbruik van het soevereiniteitsbegrip”.

⁵²) t.a.p. S. 105.